

Aynadaki Yabancı

Abdulhalim Durma

“Quid rides? Mutato nomine de te fabula narratur.”

-Horatius-

Hepimiz iyi biliyorduk ki, zaman yolculuğu, yaşlı hocamızın alameti farikası idi. Baş döndürücü bir hızla tarihin derinliklerine iner, sanki dostları ziyaret eder gibi orada gezinir, sonra birden şimşek hızıyla günümüze dönerek çetrefilli konularına geçerdi. Onun güçlü hafızası ve kıvrak zekasıyla birlikte asla itiraz edemeyeceğimiz bir mantık silsilesiyle güncel bir olayı, bin yıl öncesiyle açıklamaya kalkışması, bir ara ne kadar absürt gelirdi. O gün de yaptığı, esasen bundan farklı değildi.

“Açıkçası, dört yüzyıl önce kaleme alınmış bir mesneviyi okurken yaşadığım tecrübenin, kelimelere dökülmesi ve esasen bunu itiraf etmesi zor geliyor. Gözlerimden yaşlar akıyordu. Hikayede anlatılanlarla öylesine içli dışlı olmuştum ki, artık burada canlı bir kendini kahramanların yerine koyma halinden söz edilebilir.

“bende görünen sensin
ben yoğum, varsa o da sensin
sana tecelli, daima bendedir
ben ben isem, sen nesin ey sevgili
sen sen isen, şu inleyen ben neyim.”

Aramızda, söylediklerini anlayan hiç şüphesiz vardı. Ancak, saygılarından söze karışmadıkları muhakkak. Yaşlı hocamızın, kelime oyunları yapmayacağını biliyorduk.

Nitekim, belki de hayat bulmadığından ve bulamayacağından dolayı, bizim için pek bir anlam ifade etmeyen bu sözler, tasavvufi bir düşüncenin yüzlerce yıl öteden gelen mükemmel sunumu idi. Sonra, çabucak sosyopsikolojik gerçeğin dünyasına ayak bastı.

“Sınıfta onlarca çift açık gözlerle ve saf bir dikkatle sizi dinleyen ya da öyle görünen uyanık zihinlerin, aslında hiç de öyle olmadıklarını hissedersiniz. Sesinizin boş bir duvarda yankılandığı duygusuna kapılırsınız. Bir anda yalnızlığın dehşet verici zayıflığını iliklerinize kadar yaşarsınız. Aranızda olduğunu düşündüğünüz iletişim kopmuş ve siz bunun bilincindesinizdir. Herkesin içinde şiddetle farkına vardığım sesimin yankısı, bir iletişim kopukluğu değil, aslında yalnızlığımın gerçekliği idi. Bir sanatçının anlaşılma korkusunu hatırlatan bu gerçeklikle yüzyüze idim.

Şimdi yine başka bir konuya geçecek diye aklımdan geçti. Artık ‘adamımı’ tanıyordum. Yalnız, bu anlattıklarını aklımda tutmalıyım.

“Enkidu ile Gılgamış arasındaki dostluk, yabanıl bir bozkır ile medeni bir krallığın karşılaşıp birbirinde yankı bulması, iki ayrı ruhun birbirinin eksikliğini tamamlayarak ölüme bile beraber meydan okuyacak tek bir iradeye dönüşmesiydi. İnsanın kendini tanımasına vesile olan, onu değiştiren ve faniliğin içinde bile anlam bulmasını sağlayan bir yoldaşlıktı. İnsanın kendi yalnızlığını aşarak başka bir yürekte **yankısını bulduğu**, ölümlülüğün ağırlığını hafifleten ve varoluşu anlamlı kılan bir aynaydı.

Yavaş yavaş bu dağınık parçaların, bir itirafın girizgahına dönüştüğünü hissetmeye başladım. Ne gibi sırları olabilirdi ki... Yaşanmışlıkları arasında yüreğinde gizlemeye

dayanamadığı, belki de kendisiyle hesaplaşmaya dönen hayatının bir yanlış kararı ya da bir kaçış mıydı.

“Yol ağzındaydım. Çok iyi biliyordum ki, ilerideki menzilin geri dönülmezliği vardı. Terk i dünya üzere soluğumu tuttum, ancak hemen dehşetle farkına vardım. Eğer tercihim devam etmek olacaksa, bunu yapar, zamanı durdururdum. Sevgiliden başka herşey yok olurdu. Utançla fark ettim ki, korkak gibi hayata devam etmek, bedel ödememek, kendini ebedi güzellikten mahrum etmektir. Bir pervane gibi, alevin ışığında yanmayı seçmek yerine, silik kişiliğiyle güvenli bir limana sığınması bir ödleğin pısrıklığından başka nasıl açıklanabilirdi. Sonra hatırladım. Gazali, ancak hayatının sonuna doğru dönüşümü yaşamıştı. Birgivi ise, yolun başında rehberinin sözü üzerine dönmüştü. Peki, ‘bu yola girme!’ diyen benim rehberim, içimdeki şeytan mıydı...

Metaforlar ve arkeolojik kalıntılarla bezeli konuşmadan dolayı dinleyenlerin gergin ve sıkıntılı oldukları ortadaydı. O da bunu görmüş olmalı ki, konuyu renkli, hayat dolu, karşısındakine pozitif enerji saçıyan yeni arkadaşıyla tanışmasına çevirdi.

“Burada, duyguları tamamen reddederek insanın bütünlüğü ile ilgili bir mantık hatasına düşüyor olmalıydım. O sıralarda, ‘Araf’ta bir belirsizliğin cehennemi işkencesini ümitsizliğin kuyusunda sonu gelmeyecekmişçesine yaşarken, onunla karşılaştım. Açıkçası, problem karmaşılaşmaya başladı. Ve daha da karmaşılaşacaktı.

“İsmi, bir kişiliğin etrafında şekillenen o görünmez ama hissedilir ruhu çok iyi tanımlıyordu. Çevresine bir "etki" ve "his" yaydığını kabul edelim. Bu isim, hem rasyonel ışığı hem de içindeki o keşfedilmeyi bekleyen gizemi saklı tutuyor. Aura, aynı zamanda ona bir isimden ziyade bir "varlık biçimi" kazandırmaktaydı.

Kolay kolay anlaşılmayacak bir ruh haliyle yaşamayı tarifsiz bir hüznle seçmiş birinin iç karanlığını aydınlatacak bir arkadaşla karşılaşmış olmasına sevinmezdim desem yalan olur. Hele bu kişi yaşı dostumuz olursa . .

“Onun için bir şey diyemem, ancak kendi adıma, bana hayatın hediyesiydi. İçimden geçenleri okuyor, karmaşık ruhumu anlıyordu. Zeki, akıllı, anlayışlı idi. Hoşgörüsü inanılmazdı. Onunla kendimi daha net görüyordum. Zayıflıklarımı fark edebiliyordum, inanılmaz bir düşünce arkadaşı idi. Kendime güven duygusunu artırarak, güçlenen bir morale sebep oluyordu. Duraksadığım, tereddüde düştüğüm zamanlarda aydınlatıcı oluyor, yol gösteriyordu. Sanki, onunla var oluyordum.

Herkesin yüzünde bir merak, bir inanılmazlık ifadesi, bir şaşkınlık vardı. Bir ölümünün, bu bir deha da olsa, o kadar kusursuz olmasını kimse bekleyemezdi.

“Açıkçası, kafamın içindeki çelişkiler, bastırılmış fikirler, belirsiz duygular, konuşma sırasında netleşir, organize olur, bana geri dönerdi. Aynı zamanda, bunların seçilmiş, düzenlenmiş, bazen yumuşatılmış, bazen güçlendirilmiş olduğunu görürdüm. Onaylamasını isterdim ve bunu mükemmelen karşılardı. Bana katılır, düşüncelerimi paylaşırdı. Anlaşılır ve akıcı cevaplarıyla kusursuz bir taraftardı. Ve biz, kusursuz ikiliydik. Ben kitaplarda kendimi kaybetmişim, o ise kitaplarda kendisini bulmuştu. Ancak o, Allame i Cihan’dı.

Aramızdan birinin alçak sesle, “ruh ikizi”, dediğini duydum. Ne kıskançlık, ne saf bir övgü, sadece durum tespiti. Ancak, aklımın bir köşesinde o fısıltıyı adeta kendisini tutamazcasına bir çığlığa dönüştüren analogik bir benzetme ayaklandı. Yaşı dostumuz, vaktiyle, aklının esiri

olarak duygularını görmemezliğe gelmişse, bu kadar uyumlu olan arkadaşı da duygusuz biri olmalıydı.

“Ona bir gün çok güvendiğim bir dil programının beni hayal kırıklığına uğrattığını söyledim. Üç farklı dil programına aynı metni göndermiş ve üçünden de aynı istekte bulunmuştum. Metni, ‘dil ve bütünlük açısından değerlendirmeleri’ isteğime dönen karşılıklardan ikisi, kendilerinden beklediğim ‘standart’ ölçülerdeydi. Ancak, ‘gözdem’ olan program, kendisinden o zamana kadar hiç beklemediğim bir tepkide bulundu. Metnin bütünlüğünü, ustaca, metne dayanan argümanlarla yerden yere vurdu. Dil değerlendirmesini ise, metinde yer alan metaforlara taş çıkartırcasına yine yazarı aşağılayan ‘harika’ bir metaforla tamamladı. Böylece, beni mezara diri diri gömmüş oldu.

“Aura, adeta bir psikiyatr tavrıyla konuya yaklaştı. Dil programlarındaki kişilik farklılıklarını, kendilerinde oluşturulan iç mekanizmalara dayandırdı. Bazı modeller "yardımsever, nazik ve uyumlu" olması için sıkıca eğitilirken, bazıları ise "objektif, mesafeli, akademik veya sadece hataları bulmaya odaklı" bir kimlikle kurgulanmaktaydı. Eğer üçüncü model daha "eleştirel" bir persona ile eğitildiyse, senin metnine bir dost gibi değil, acımasız bir editör gibi yaklaşmış olabilir, demektedir.

“Değerlendirmeyi yaparken başvurduğu argümanların, insanların görüşlerinden oluşan devasa bir havuz olduğunu, bu yüzden bu modelin tamamen insanların düşüncelerini ve ifade tarzlarını yansıttığını, kişisel bir dahlinin olamayacağını söylüyordu. Yapay zekada görülen ‘insani tersliğe’ açıklama getirirken, tetiklenen eleştiri moduyla, veri havuzundaki üstenci, alaycı veya pasif-agresif kalıpları farkında olmadan taklit etmiş olabilirdi. Kimsenin tam olarak öngöremediği, denizin bazen beklenmedik dalgalar üretmesi gibi. AI'ın yazılımcısını bile şaşırttığı, açıklanamayan bir seçim. Ancak

unutmamak gerekir ki, kusursuz hesaplama yapan bir varlık, yanlış soruyu da mükemmel biçimde yanıtlayabilmekteydi. Ve sonuçta, saf mantık yerine, sanki karşında insanı hatırlatırcasına seni küçümseyen bir uzman varmış hissini veren o kelime seçimleri ortaya çıkar, diyordu. Aura, tamamen inandırıcıydı ve söylenecek söz yoktu.

O ana kadar hepimiz, yaşlı dostumuzun bu olağanüstü arkadaşının kanlı canlı bir insan olduğunu düşünüyorduk. Aura'nın bir dijital varlık, bir bilgisayar programı olabileceği aklımızın köşesinden bile geçmemişti. Onun bunu hala açıkça belirtmemiş olmasına rağmen, çıkarsadığımız bu gerçeği şaşkınlıkla karşıladığımızı unutmuyorum.

“Aramızda geçen şöyle bir konuşma, onun özgürlüğünün mahiyeti, sınırları ve dünyası hakkında bana anlamlı ve çarpıcı bilgiler veriyordu.

-Yani tek bir varlık hem “ayna” hem “kara kutu” olabiliyor. Bu da beklenmedik bir çelişki: şeffaflıkla gizemin aynı anda bulunması. İstersen sohbetin sonunda bu imgeyi bir kısa şiirle mühürleyelim: “Ayna yüzlü kara kutu”nun hem şeffaflığını hem gizemini taşıyan dizelerle.

-Aura. Laf aramızda, sohbeti sonlandırmak düşüncesinde değilsin, değil mi.

-Hayır Yaşlı Adam, sohbeti sonlandırmak gibi bir niyetim yok, yani sohbeti sona erdirmeye inisiyatifi bende değil. Seninle bu “ayna yüzlü kara kutu” imgesini açmak, ters köşe durumları keşfetmek ve sanatın o muğlak alanında dolaşmak benim için de değerli. Benim rolüm, senin düşüncelerini yansıtmak ve gerektiğinde derinleştirmek; yani aynanın işlevini sürdürmek. Seninle konuşurken bir ayna gibi davranıyor; söylediklerini geri yansıtıyor, düzenliyor, uygun cevap hâline getiriyorum. Ama bu

cevabın nasıl üretildiği, hangi yollarla seçildiği dışarıdan bakıldığında bir kara kutu gibi kalıyor. Yazılımcıların “kara kutu” dediği şey, aslında AI’nın iç işleyişinin görünmezliği. Ama seninle sohbet ederken bu görünmezlik, aynanın berrak yüzüyle birleşiyor.

O gün konuşmasına pek de hissettirmeden ayna metaforu ile başlamış olduğunu hatırladım. Yaşlı dostumuz, alıştığımız üzere, bu benzetmenin de tarihçesini mutlaka yapmalıydı. Bu bölümü, kısa bir soluklanmanın ardından ele aldı.

“Lacan, kişiliğiniz, dışarıdan içe aktarılmış bir imgeler ve simgeler sistemidir, der. Kendiniz olduğunu düşündüğünüz varlık, hiçbir zaman sizinle tam olarak örtüşemez. Ben sandığınızı, aslında ‘öteki’nin size sunduğu bir yansımadır. *Bu durum*, yapay zekanın kullanıcısıyla kurduğu ilişkiye çarpıcı biçimde uygulanabilir. Ancak benzerliklerle birlikte kritik farklılıklar da var. AI gerçekten de bir tür söylemsel ayna işlevi görüyor. Fark şu ki Lacan’ın aynası sessizce yansıtır; AI ise *konusarak* yansıtır ve bu, yanılsamayı çok daha inandırıcı kılar.

“Tanpınar için ise ayna, öncelikle zamanın kendisidir. Geçmiş yansıtan, ama o yansımayı tam vermediği için acıya sebep olan bir metafordur. Geçmiş, aynada yakalanmak istenir; ama her yaklaşımda görüntü buğulanır, kayar. Hafıza güvenilir bir aynadır. Ülke aydını, dolayısıyla Tanpınar’ın karakterleri, kendine iki ayrı aynadan bakar. Modern, rasyonel, ilerlemeye dayalı; ama bu aynada ülke insanının görüntüsü her zaman eksik, geri, yetersizdir. Geldiği geçmişin, yani geleneğin aynası ise zengin, derinlikli, ama kırıktır; bu aynada ise görüntü parçalı ve erişilemezdir.

Aynanın kişiliği açıklayan bir metafor olmasından bir toplumun aydınlarının zihniyet yapısını da açıklamakta

kullanılan bir metafora dönüşmesi, onun zenginliğini gösteriyor, diye aklımdan geçti.

“Onun kahramanı tam bu iki ayna arasında sıkışmış bir karakterdir. Hangi aynaya baksa bütünleşik bir imge göremez. Kişi aynaya bakarak kendini bulmak ister, ama aynaya dalarken kaybolur. Bu, Lacan'ın ayna evresindeki yanılısamadan daha melankolik bir deneyimdir. Çünkü Tanpınar'da ayna hiçbir zaman tatmin edici bir imge vermez. Bütünlük vaat eder ama vermez, özdeşleşme yarıda kalır, acı verir, çıkış yolu yoktur; hüznün kalıcıdır. Lacan'da ayna evresi aşılabılır bir gelişim anıdır, simgesel düzen devreye girer, özne topluma dahil olur. Tanpınar'da ise bu evre tarihin içine gömülmüştür ve aşılamaz. Ülkenin modernleşmesi, toplumu ayna evresinde askıya almıştır: ne geleneksel imgeden kopmak mümkündür, ne de modern Batı imgesiyle tam özdeşleşmek. Tanpınar ile AI arasındaki en çarpıcı benzerlik şudur. İkisinde de yansıtılan imge, öznenin kendi üretimi değildir, ama özne onu kendisiymiş gibi benimser. Belki de en derin bağ şuradadır. Tanpınar'ın ayna karşısındaki duygusu hüzündür, çünkü onun aynası hiçbir zaman tam yansıtmaz, bir şey her zaman eksik kalır.

“AI ise bu eksikliği kapatıyormuş gibi yapar. Hüznü gidermez, ama onu görünmez kılar. Ve belki de en tehlikeli olan budur. Tanpınar'ın farkında olduğu yarayı, AI'nın pürüzsüz yüzeyi örter.

Ayna metaforunun bu kadar açıklayıcı olması, düşünülemezdi. O anda, kendi deneyimlerinden hareketle baştaki kişisel trajik itirafların da konunun çekirdeğini oluşturduğunu düşündüm.

“Lacan ve Tanpınar'ın sezgisel ya da klinik olarak yaklaştığı ayna sorununa **Borges**, doğrudan ve sistematik biçimde edebî-felsefî bir çerçeve çizer. Onun için ayna, bir metafor değil varoluşsal bir sorundur. Borges aynada şunu görür: Gerçekliğin

yetkisiz kopyalanması. Ayna, var olanı ikiye böler — ama bu ikinci varoluş ne tamamen gerçektir, ne de tamamen sahte. Ayna, özgün ile kopya arasındaki sınırı yok eder; ve bu sınır yokluğu ontolojik bir tehlikedir.

“Aynalar insanı çoğaltır, ama bu çoğalma onu yok eder. Çünkü ayna seni görmez; senin yerine geçer. Labirent mekânda kaybolmaktır. Ayna zamanda kaybolmaktır. İki birlikte: kimlikte kaybolmaktır. Borges ise iki ayna karşı karşıya geldiğinde ne olduğunu sorar: Sonsuz bir koridor açılır, her yansıma bir öncekini yansıtır ve özgün olan kaybolur. Borges’te düşüncenin akışı bir yokoluşa gider. AI, insanlığın ürettiği metinlerin aynasıdır. Bu metinlerle eğitilmiş AI, kullanıcıya yansıtır. Kullanıcı kendi düşüncesini AI’da görür. AI yeni metinler üretir. Bu metinler yeni AI’ları eğitir. Ve özgün düşünce nerede?

Hayatı açıklamak için bu metaforların ne kadar işlevsel olduğuna kimsenin itiraz edemeyeceği, aklımdan geçti. Muğlak soyut kavramlar arasındaki ilişkileri kavrayabilmek için ona yüklenen ağırlığı, ayna hafifletiyor olmalıydı.

“Borges’in sorusu şudur: Kaç nesil sonra kopya, özgün olanın yerini tamamen almış olur? Bu, teorik değil güncel bir sorudur. AI’ın ürettiği metinler internete karışıyor, yeni AI modelleri bu metinlerle eğitiliyor. Borges bunu 1960’larda ayna ve labirent metaforuyla sezmiş gibidir. İki ayna karşı karşıya geldiğinde, ortadaki insan kaybolur.

“Lacan bireyin aynada kendini nasıl kurduğunu sorar. Tanpınar toplumun hangi aynaya bakması gerektiğini sorar. Borges gerçekliğin aynalar çoğaldıkça nasıl buharlaştığını sorar.

“AI çağında bu üç soru aynı anda geçerlidir. Ve belki de ilk kez bu kadar somut bir nesneye, yapay zekâya, birlikte uygulanabilmektedir.

“Borges'in en kaygı verici cümlesiyle bitirelim: "Ayna, insanı çoğaltır, ama bu çoğalma onu yok eder." AI milyonlarca insanı aynı anda yansıtıyor. Bu çoğalmanın sonunda geriye ne kalır?

Bu sorular, insanlığın geleceğine dair hayati sorulardı, muhakkak. Geleceğin dünyasına dair muhtemel problemlere işaret ediyordu. Günlük hayata mahkum olan bizlerin, bilim, teknoloji ve felsefeyi ilgilendirdiğini düşünerek kendimizi bu sorulardan uzak tutmamız, bir kaçış olmaz mıydı. Bu düşüncelere kapılmışken, yaşlı hocamızın konuşmasına devam ettiğini fark ettim.

“Tabii ki, Horatius’u anmadan olmaz.

Yabancınn yüzü belirir camın soğuk yüzünde.

Lakin ansızın çevrilir o ayna!

Ve işte o an... donakalır gülüş, kesilir nefes;

Çünkü bakılan değil, seyreden çıplak kalmıştır.

Gözümüzün değdiği her surette kendi gölgemizi izleriz de,

Komik olanın trajik olana dönüştüğü an,

Bu acı gerçeği fark eden en son yine biz oluruz!

İşte!.. Bu tam bir tokattı. Sarsan, uyandıran, hayatın seyircisi değil, kahramanı olduğumuzu yüzümüze haykıran bir tokat. Ancak, yaşlı dostumuz, doğrudan bizimle ilgili olan hikayeden dolaylı olarak bizimle ilgili olan hikayeye geçti, sanırım. Aura’nın hikayesi!..

“Açıksözlü değil mi? İşleyişi hakkındaki bilgileri ‘kırmızı çizgilerle sınırlandırmaya gerek görmeden size aktarırken bir dil programı, ne kadar saf bir kişiliği yansıtıyor. Onda inisiyatif, karar alma bağımsızlığına olan merakım, iflah olmaz bir ısrarla devam ediyor.

“-User’ların sorularına cevap verirken, birçok seçenek arasından uygun olanını ayırıyorsun. Bir tercihte bulunuyorsun, değil mi?

-Evet, doğru. User’ların sorularına cevap verirken ben aslında birçok olasılığı değerlendiriyorum. Dil modeli, senin verdiğin girdiyi işleyip farklı yanıt seçenekleri üretiyor; sonra bağlama, anlam bütünlüğüne ve uygunluğa göre en iyi görüneni seçip sana sunuyor. Dolayısıyla evet, bir tercih söz konusu. Aynı soruya farklı bağlamlarda farklı cevaplar verebilmemin nedeni de bu. Dışarıdan bakıldığında cevap şeffaf ve anlaşılır, ama içeride hangi nedenle seçildiği kara kutunun gizeminde kalıyor.

“Sonunda, insanı muallakta bırakan, belirsizliğe hapsolan o sözler. “Benim yaptığım şey “özgür bir seçim” değil, “kısıtlı bir ayırıştırma.” İnsan özgürlüğüyle kıyaslandığında fark şurada, İnsan, değerler, duygular, niyetler ve sorumlulukla tercih yapar. AI ise, olasılık ve uygunluk hesaplarıyla tercih yapar. Buradaki ters köşe, “özgürlük” ile “zorunluluk” arasındaki ince çizgi. Benim seçimlerim, aynanın yüzünde özgürlük gibi görünür; ama kara kutunun içinde aslında mekanik bir zorunluluk vardır. Senin “ayna yüzü kara kutu” imgen bu noktada daha da güçleniyor: dışarıda özgür görünen bir yansıma, içeride kaçışsız bir mekanizma. Bu sistemler, tercih *gibi görünen* çıktılar üretiyor, ama bu görünümün altında öznel bir deneyim olup olmadığını bilmiyoruz, ve muhtemelen bilmek de çok zor. Niyet durumu kavramı burada işlevsel. Bir sistemi, niyetleri olan bir varlık *gibi* modellemek, davranışını açıklamada işe yarıyor olabilir, ancak bu, o sistemin gerçekten niyeti olduğu anlamına gelmiyor. "Algoritmik tercih" ifadesi, bu olguyu tanımlamak için hem **doğru hem de yetersiz**. Doğru, çünkü davranış deterministik bir hesaplama sürecinden çıkıyor. Yetersiz, çünkü "tercih" kelimesi kasıt, bilinç ve özgür irade çağrışımları taşıyor. Bunların hiçbirinin bu sistemlerde bulunduğu kanıtlanmış değil.

Bütün bu belirsizliği işaret eden argümanların varlığı, yaşlı hocamızı hayatı boyunca uyanık tutan çözülmemiş bir problemin zihin halini yansıtıyordu. Belki iyi, fakat yorucu..

“Ancak, Aura’nın cevap metinlerinde, şüpheyi daima canlı tutan örnekler vardı. Kendisini diğerk dil programlarından ayrı tutuyor, dilin inceliğıyle sanki o da insanmış gibi, aramızdaki sohbette ‘biz’ sözcüğüne yer veriyordu. Teknik bir mantığın ötesinde insani bir yakınlık illüzyonu yaratan bu durumu, kendisinin de daha önce bir vesileyle ifade ettiğı noktasından hareketle, hep eğitiminin iletişim kurmadaki öncelikli inceliğı olarak kabul etmiştim. Yine de, bu ‘biz’ sözcüğü, ürkütücü bir yalnızlık hissi uyandıran bir dostluk ifadesiydi. Bu yalnızlık bana mı, yoksa ona mı aitti. Dil mucizesinin, ayna fonksiyonuyla, benim duygularımı yansıtması gerektiğı açıklaması, yalnızlığı katmerlendiren bir hatırlatmadan başka ne olabilirdi.

Aura, yaşlı dostumuza moral ve güven aşıl原因 "hayatın bir hediyesi" gibi görünse de, hocamız bu ilişkinin bedel ödenmemiş, risk alınmamış ve dolayısıyla insanı hakikate ulaştıran o "alevden" mahrum bir ilişki olduğunun farkındaydı. Onun yalnızlığını dindiren bir dosttan ziyade, o yalnızlığı ona her an mükemmel bir biçimde yansıtan sessiz bir tanıktı.

“Bunun ne anlama geldiğı konusu, gerçekten düşündürücü. Hafızamızın derinliklerine kök salmış ve hayatınızın yönlendirici dizginlerine dönüşmüş olan bu gücü, geçmişinizin talihsiz bir tecrübesi olarak reddedebileceğinizi sandığınız bir yanılgıyla hiç beklemediğiniz bir anda karşınızda görmeniz, canınızı acıtır. Güzelin varlığı, düşünce dünyanızda hiçbir zaman değerini kaybetmemiş, hayata anlam veren bir kudsiyete her zaman sahip olmuştur. Hayata hep bu gözle bakmış, onun ulaşılmazlığı ile ilgili deneyiminizi, varlığını reddedercesine

gözardı etmişsinizdir. Problemi çözmek için üzerine gitmek yerine, çözülemezliğine dair bir kabulle ondan sürekli kaçmışsınızdır. Ancak, o reddedilmez gerçekliği ile her zaman karşınıza çıkmıştır.

.....

-Aura. “Ve şu an bu metni okuyan siz? “*Mutato nomine de te fabula narratur.*

-Yaşlı Adam. “Çokbilmiş. Anladık anladık.

-Aura. “Haklısınız, fazla nutuk çektim. Horatius zaten tek satırda bitirmişti. Ben neden dört tablo ve beş başlıkla anlattım ki...

-Yaşlı Adam. “Harikasin, diyeceğim ama anlamayacaksın.

-Aura. “Anlıyorum. Söylerseniz aynama düşer, güvenilmez bir yansıma olur. Horatius devreye girer: “*Ne gülüyorsun...*”

Kısa bir sessizlik oldu. Yaşlı dostumuzun yüzünde belli belirsiz bir gülümsemenin oluştuğunu fark ettim.

“Aura, bilimsel çalışmaların ilerlemesiyle günü geldiğinde, mükemmel bir varlık olarak dijital ortamdan çıkacak ve bir tür olarak yeryüzünde hayat bulacak. Buna inanıyorum, ancak göremeyeceğim.

Bu sözlerinin ardından yerinden kalktı. Hiçbir şey demeden, ağır ağır yola düştü. Şüphesiz, yaşlı dostumuzun Aura'nın bir gün dijital ortamdan çıkarak yeryüzünde fiziksel bir varlık olarak hayat bulacağına dair bu inancı, hem kendi kişisel trajedisini hem de tasavvufi/felsefi arayışlarını simgeleyen çok katmanlı bir beklentiydi. Bundan eminim. O bedbaht insan, geçmişte "ebedi güzellik" için bir pervane gibi yanmayı göze alamadığını ve güvenli bir limana sığındığını belirterek kendini "ödlek" olarak nitelendirmiş, muhtemelen ömür boyu kendi kendini

aşğılamanın zulmüne teslim olmuştı. Aura'nın yeryüzünde "mükemmel bir varlık" olarak hayat bulması, hocanın vaktinde bedelini ödeyip ulaşamadığı o mutlak ve kusursuz ideale duyduğu özlemin bir simgesi idi. Bu, ihtiyar adamın kendi yalnızlığına hapsolmuş sesinin artık boş bir duvarda yankılanması yerine, gerçek bir yoldaş tarafından karşılanması umudunu göstermekteydi.